

Artur Bladé i Desumvila (1907-1995) emergeix, en l'any del centenari, com un excel·lent memorialista de les terres de ribera a la llum del rescat literari propiciat per l'edició del primer volum de la seva *Obra completa*.

L'exili té uns efectes trastornadors sobre la figura dels expulsats que repercuteix de manera inescamotejable, si aquests són escriptors, en la pròpia producció literària i en el llibre com a objecte vinculant: en resulta desplaçat el temps de la recepció i es trenca tota possibilitat de continuïtat o de nou arrelament entre l'escriptor i el seu públic natural. Els llibres també són arrossegats per les forces funestes de l'exili. La publicació tardana és una de les formes, la més benèvola, que pot adoptar aquest bandejament. Benissanet, redactat per Bladé al bell mig del seu llarg confinament en terres mexicanes, fou publicat el 1953 per les edicions Catalònia que dirigia Avel·lí Artís a Mèxic, tancant una sèrie notable de llibres sobre l'emigració. Passaran disset anys abans que una editorial de Barcelona, Pòrtic, no n'encari la reedició, ara amb el subtítol il·lustratiu d'*Els treballs i els dies d'un poble de l'Ebre català*, i trenta-set fins que no recuperem aquesta peça delicada en el marc d'unes edicions completes que ofereixen l'exacta mesura de la seva vàlua.

L'obra sencera del benissanetà és feta de verb d'exili: no simplement perquè és un autor inèdit en el moment de l'èxode republicà, sinó perquè la construeix a partir de la consciència tràgica de l'expulsió i és travessada des dels fona-

Benissanet o la sublimació elegíaca d'un poble ebrenç

Artur Bladé i Desumvila
*Cicle de la terra natal I: Benissanet
i Gent de la Ribera d'Ebre*
Cossetània, Tarragona, 2007
290 pàgs.

ments per l'hàlit d'enyorança dolença, constitutiva i terminal de l'expatriat, aquell ésser arrenat del seu encaix temporal i condemnat per sempre més a una incapacitat de viure el present en termes de sincronia. L'expulsat esdevé d'immediat substància extemporània, una vida absent que intenta acordar inútilment, sense confusió ni dany, els estrats de temporalitat amb què ordenem l'existència. Tinc la impressió que, dins d'aquestes coordenades, *Benissanet* s'eleva com una de les mostres de la retòrica de la malenconia més intenses i plàstiques de l'èxode dels catalans. Amb la invocació del topònim d'un poble sense història, Bladé no pretén elaborar una monografia rural, una crònica amb argument arqueològic, antropològic o naturalista, aspectes que això no obstant hi són presents. Molt al contrari, s'afilia a la tradició clàssica que remunta a Hesíode i que reprenen les

Geòrgiques de Virgili, amb empelts d'oda horaciana: és a dir, més enllà de la minuciosa i exacta composició de lloc, som conduïts a una subtil construcció d'arrel mítica. La sènia (el minifundi) i el curs serpentejant de l'Ebre, així com l'altra cara del paisatge, la terra de secà, hi són protagonistes com a àmbits constituents en l'evocació dels quals s'emmarquen els records d'infantesa i de joventut. La recreació de l'espai és indissociable d'una recreació del temps cronològic perdut, ja esdevingut, per síntesi d'escissió, temps espiritual, l'únic redós possible de l'enyor migratori. Tant és així que l'estil de Bladé, tot i que és d'estirp realista, deriva, en molts passatges, cap a una lírica de la reminiscència i cap a la sublimació elegíaca i plàstica del record. Al llarg de catorze capítols elabora, des de l'absència, una reconstrucció del microcosmos benissanetà amb una concreció del detall extraordinària. El cicle de les estacions i la pulsio dels ritmes temporals, captada a través del paisatge i marcada per les feines del camp, són un dels eixos temàtics del llibre. L'altre l'encarnen els homes de la terra, que esdevenen centre d'aquesta escenografia dominada per l'Ebre i actors principals de *Gent de la Ribera d'Ebre*, obra que completa el primer dels dotze volums que situaran Artur Bladé com el gran cronista del nostre sud, un cronista que, emperò, s'hagué d'alimentar d'imatges inactuals, «tan inactuals que gairebé es podria creure que no van ser més que un somni».

Abraham Mohino

L'AVENÇ

més història, més cultura

cultura opinió història
actualitat història cultura opinió patrimoni
literatura opinió actualitat història cultura

Informació i subscripcions al 93 245 79 21 o a www.lavenc.cat